

*Др Соња Лучић, ванредна професорка
Правног факултета у Крагујевцу*

*УДК: 658.8:004.738.5:347.78
DOI: 10.46793/XIXMajsko.375L*

ВИДЕО СТРИМИНГ УСЛУГЕ И АУТОРСКО ПРАВО*

Резиме

Број понуда за стримовање на интернету се у последње време нагло повећао. Нове техничке могућности и све веће брзине интернет преноса омогућавају приступ музици, филмовима и видео записима и њихово коришћење у било које време и са скоро било ког места. Технологија стриминга као нови облик употребе медија је свеprisутна и практично је заменила преузимања као конвенционалну употребу дигиталних медијских садржаја. Више није потребно преузимати копију музичког наслова или видео клипа и чувати је на медијуму за складиштење. Захваљујући техници стримовања жељеном медијском садржају се лако може приступити са сервера путем интернета. Чак је и класична телевизија у опасности да ускоро буде замењена стримингом, јер је у порасту тренд гледања филмова и ТВ емисија путем стриминг понуда када корисник жели и када за то има времена. Међутим, на страни корисника постоји много неизвесности и недоумица у погледу законитости и дозвољености стримовања. У том контексту, циљ овог рада је да разјасни питање да ли стриминг на интернету представља повреду ауторских права. У том смислу, аутор у раду испитује се да ли корисник вређа ауторска права приликом стриминга на интернету.

Кључне речи: *стриминг; ауторска права; интернет.*

1. Увод

У прошлости људи су могли чути музику само када су извођачи музике наступали уживо. Такође, глумци су стајали на сцени и изводили своје представе, а публика је имала прилику само да буде ту, да слуша и гледа на лицу места. У међувремену, технологија је напредовала тако да су се појавили радио, телевизија, касете, плоче, ЦД, ДВД, блу-реј. Захваљујући техничком

* Рад је написан у оквиру Програма истраживања Правног факултета Универзитета у Крагујевцу за 2023. годину који се финансира из средстава Министарства науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије.

развоју и интернету, данас се медији могу користити и без носача звука, и то захваљујући стримингу.

Стриминг потиче од енглеског глагола *to stream*, што значи струјати, али и слати у непрекидном току. Историјски гледано, еволуција стриминга се поклопила са развојем потрошачког интернета деведесетих година прошлог века, тј. са првим директним преносима спортских и музичких догађаја. Међутим, стримовање је постало популарно у другој половини 21. века са успоном музичких сервиса као што су *Spotify* и *Deezer*, и одлуком *YouTube*-а да уведе услуге стриминга уживо и видео репродукције. Друштвене мреже попут Фејсбука, Твитера и мобилне апликације као што је *Periscope* такође су одиграле важну улогу у популаризацији видео стримовања уживо.

Стримовање је врста медијске технологије за преузимање видео и аудио садржаја на сопствени уређај који је повезан на интернет. Ова технологија омогућава корисницима приступ садржају (ТВ емисије, филмови, музика, подкасти) у било ком тренутку преко рачунара или мобилног уређаја, и без обзира на програмски распоред провајдера. Стримовање је покретач промене у начину на који приступамо медијским садржајима. Не тако давно морали смо да се ослањамо на сервисе емитовања да бисмо примали вести и забавни програм. Користили смо радио и телевизоре да бисмо ухватили сигнале које емитују станице и слушали радио програме који су се емитовали према програмским листама. Све се то променило са интернетом. Сада је могуће слушати музику, гледати вести, ТВ емисије и филмове без временског ограничења, кад год и где год желимо. И то можемо да урадимо са скоро било којим уређајем: мобилним телефоном, таблетом или рачунаром - чак и са телевизијом.

Стримовање треба разликовати од емитовања. Наиме, емитовање се обично односи на једну базну станицу која емитује сигнале путем радио, односно телевизијских таласа, које затим преузимају пријемници подешени на ту фреквенцију, односно сигнал емитовања. Стога сваки прималац добија исте информације у исто време. Другим речима, један извор шаље сигнале на више пријемника у исто време. Насупрот томе, стримовање се односи на један извор који свој садржај шаље једном примаоцу преко дигиталне везе, као што је интернет. Управо ове информације се могу послати и другим примаоцима, чак и ако траже да пренос почне у неко друго време. Ово омогућава већем броју прималаца да приступе садржају у било ком тренутку.

Стриминг има много предности у односу на традиционалну телевизију. Предност је што се емисије и филмови могу гледати са било ког места и када корисник то жели. Нема потребе чекати одређено време или дан за емитовање нпр. омиљене серије. Чак и на одмору или у покрету, могуће је гледати своје омиљене емисије. Поред тога, стриминг платформе обично нуде много већи избор филмова, серија, емисија и ТВ програма од традиционалних ТВ канала. Главни недостатак стриминга је што захтева интернет везу. Дакле, стримовање није могуће у лошем интернет подручју или без интернета. Такође, стриминг

може да користи много података осим ако корисник има неограничен пакет података. Коначно, неки људи сматрају да је стриминг мање поуздан од обичне телевизије због више баферовања и лошијег квалитета видеа.

У данашње време стримовање филмова или серија постаје све популарније због флексибилности услуге стримовања. Корисник може да одлучи где и када жели да гледа филм или серију или да слуша музику и није везан за време емитовања, односно телевизијски или радио програм. Најпознатији сајтови за видео стримовање су *Netflix*, *Amazon Video*, *Sky on Demand*, *YouTube*, *Spotify*, *Deezer*, *Apple Music*, док је за играње игара популаран *Twitch*. На свим овим платформама обично се месечно плаћа мала накнада, а корисницима је доступан обиман репертоар филмова, серија, музике и подкаста. Носиоци ауторских права на филмовима, серијама или песмама дају сагласност да се њихова дела дистрибуирају преко платформи путем стрима. Заузврат, у зависности од броја прегледа носиоци ауторских права добијају одговарајућу надокнаду. У сваком случају, њихова ауторска права су заштићена. *Netflix* је чак изричито указао на ауторска права филмских продуцената.¹

Поред ових реномираних провајдера, постоји низ других платформи где се не може са сигурношћу утврдити да ли се туђа ауторска права поштују. На појединим платформама су присутне такозване пиратске копије филмова, што за собом повлачи кривичну одговорност оператора платформи. Међутим, питање је да ли су и корисници илегалних платформи за стриминг подложни кривичној одговорности. Суд правде ЕУ је на ово питање делимично одговорио у пресуди у предмету C-527/15. Ова пресуда ће бити предмет анализе у даљем делу рада.

У односу на садржај стрима, постоје две врсте стримовања: „стримовање видеа“ тј. репродукција видео записа и „стримовање звука“, односно репродукција аудио записа. У зависности од технологије преноса која се користи, стриминг се даље може поделити на стриминг уживо (енгл. *Live Streaming*) и стримовања на захтев (енгл. *On Demand Streaming*).² Стриминг уживо је пренос видеа и/или звука у реалном времену, на пример пренос утакмице Светског првенства у фудбалу. Помоћу софтвера за кодирање, сигнал се претвара у стрим и истовремено се догађај емитује преко интернета. Постоји и такозвани мултикаст или вишесмерно емитовање - пренос садржаја великом броју корисника на одређеног време.³

Стримовање на захтев је пренос података независно од локације и времена, при чему корисник такође може брзо да премотава садржај унапред и уназад

¹ <https://help.netflix.com/legal/notices>.

² Stolz, A., *Rezipient = Rechtsverletzer...? – (Keine) Urheberrechtsverletzung durch die Nutzung illegaler Streaming-Angebote*, Multimedia und Recht (MMR), no. 6/2013, стр. 353.

³ Galetzka, C., /Stamer, E., *Streaming – aktuelle Entwicklungen in Recht und Praxis – Redtube, kinox.to & Co.*, Multimedia und Recht (MMR), no. 5/2014, стр. 292.

или да га паузира.⁴ За разлику од стриминга уживо где се садржају приступа и конзумира у реалном времену, код стримовања на захтев садржају се приступа из библиотека претходно снимљених и ускладиштених датотека. Стримовање на захтев спада у категорију тзв. *over-the-top* услуга (скраћено: *OTT* услуге), који обухвата стриминг свих врста садржаја – видео, аудио и ВоИП позиви – преко интернета. На пример, директан пренос великог спортског догађаја, рецимо финале УЕФА Лиге шампиона може да се врши на фејсбук страници водећег спортског канала земље домаћина (стриминг уживо). Најзанимљивији делови истог меча или цео меч се могу снимити и сачувати као видео фајл на њиховом *YouTube* каналу како би навијачи могли да погледају касније ако су пропустили догађај уживо (стриминг на захтев).

Предност стриминга уживо је у томе што омогућава корисницима интернета да гледају неке садржаје у реалном времену, као што су спортске игре, концерти и конференције.⁵ Са друге стране, интерактивни, тј. стриминг на захтев се често користи за забаву, као што је слушање музике и гледање филмова на интернету код куће. То је постао један од најпогоднијих начина да се дигитални садржај учини доступним крајњим корисницима, јер они могу да пуштају, паузирају, премотавају филм унапред и уназад кад год желе.⁶

2. Спор у предмету Ц-527/15

Суд правде ЕУ је у предмету С-527/15 одлучио да гледање филмова који су илегално доступни на интернету може представљати повреду ауторских права.⁷ Тужилац у овом спору је била холандска организација *Stichting Brein* која штити интересе носилаца ауторских права. Са друге стране, тужени Ј. Вулемс је продавао преко интернета и преко свог сајта *www.filmspeler.nl* различите моделе мултимедијалног плејера. У питању је уређај који делује као инструмент повезивања између извора сликовних и/или звучних података, с једне стране, и телевизијског пријемника, с друге стране. У плејеру Вулемс је инсталирао софтвер и одређене додатке који су кориснике усмеравали до интернет странице на којима су заштићена ауторска дела стављена на располагање корисницима интернета без пристанка носиоца ауторских права. Вулемс је, такође, рекламирао мултимедијски плејер као производ који омогућава да се бесплатно и без тешкоћа на телевизијском пријемнику гледају

⁴ Исто, стр. 292.

⁵ Mengna, L., *Copyright issues related to reproduction rights arising from streaming*, The Journal of World Intellectual Property, no. 5-6/2020, стр. 801.

⁶ Ariyaratna, L., *Streaming of Digital Content and Right of Reproduction in Australia: A Dubious Matter for End-Users*, European Intellectual Property Review (EIPR), no. 41(2)/2019, стр. 90.

⁷ Пресуда Суда правде у предмету Ц-527/15 је доступна на: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-527/15>.

аудиовизуални садржаји који су били доступни на интернету углавном без пристанка носиоца ауторских права.⁸

Надлежни холандски суд није био сигуран како треба тумачити појам „законито коришћење“ у смислу чл. 5, ст. 1, тачка б Директиве 2001/29, као и појам „саопштавања јавности“ у вези са продајом мултимедијалних плејера. Из тог разлога, надлежни холандски суд је прекинуо поступак који је покренут пред њим и Суду правде ЕУ поставио неколико питања. У својој пресуди од 27. априла 2017. године Суд је пресудио да из чл. 3, ст. 1 Директиве 2001/29 произилази да појам „саопштавање јавности“ садржи два кумулативна елемента, и то „радњу саопштавања“ неког дела и саопштавање тог дела одређеној „јавности“.⁹ Да би се разјаснило питање да ли је треће лице предузело радњу саопштавања јавности у смислу чл. 3, ст. 1 Директиве 2001/29, морају бити испуњени даљи критеријуми. Први критеријум се односи на корисника који купцима својих уређаја омогућава приступ заштићеним ауторским делима, при чему зна које су последице његових радњи, укључујући и купце уређаја. Релевантно је и то да без деловања продавца уређаја трећа лица не би могла уживати у туђим ауторским делима.¹⁰ Суд је, такође, у пресуди прецизирао да „јавност“ обухвата неограничени број потенцијалних корисника, тј. велики број људи.¹¹ Суд се у својој пресуди позвао и на своју устаљену судску праксу оцене „саопштавања јавности“ за коју је неопходан технички поступак при коришћењу заштићеног дела који се разликује од дотад коришћеног начина или да је дело доступно „новој јавности“. Нову јавност чине особе које носиоци ауторских права нису узели у обзир када су дали овлашћење за првобитно саопштавање јавности његовог дела.¹²

У својој пресуди Суд је подржао став организације *Stichting Brein* и пресудио да стримовање може представљати повреду ауторских права. Продаја мултимедијалног плејера представља „саопштавање јавности“ у смислу Директиве 2001/29. Таква радња не може представљати „привремени чин репродукције“. Наиме, Директива 2001/29 има за циљ да заштити носиоце ауторских права што је могуће ефикасније. Овај ниво заштите може се постићи само ако се концепт „саопштавања јавности“ тумачи широко. Мултимедијални плејер нуди директан приступ илегалним филмовима. Поред тога, уређај олакшава проналажење сајтова за стримовање који нису лако доступни јавности.

Дистрибутер мултимедијалног плејера не може да се позове на изузетак „привременог чина репродукције“. Да би то био случај као прво, репродуковање би требало да буде привремено, пролазно и део техничког

⁸ Пресуда Суда правде ЕУ у предмету C-527/15, параграф 18.

⁹ Пресуда Суда правде ЕУ у предмету C-527/15, параграф 29.

¹⁰ Пресуда Суда правде ЕУ у предмету C-527/15, параграф 31.

¹¹ Пресуда Суда правде ЕУ у предмету C-527/15, параграф 32.

¹² Пресуда Суда правде ЕУ у предмету C-527/15, параграф 33.

процеса. Конкретно, радња репродукције не сме имати никакав самосталан економски значај. То није случај са мултимедијалним плејером који се продаје и нуди великом броју потенцијалних купаца. Друго, искоришћавање дела заштићеног ауторским правима не сме бити нарушено чином репродукције. Провајдер је посебно рекламирао да медијски плејер омогућава приступ илегалним филмовима. Корисници су стога били свесни да ће ауторска права бити повређена.

Пресудом у предмету Ц-527/15 Суд правде ЕУ је поопштрио одговорност за стримовање, и то у комерцијалном сектору. До ове пресуде гледање илегалних филмова је представљало легалну сиву зону. У својој пресуди, Суд се бавио само стримингом са уређајем који се продаје посебно за ову сврху. Међутим, може се претпоставити да се принципи развијени у пресуди могу пренети на стриминг преко веб сајтова. Наиме, и тамо је корисник свестан да филмови нису доступни на разним порталима уз сагласност носилаца права.

3. Заштита ауторских права у Србији

Ауторска права у Србији регулише Закон о ауторском и сродним правима.¹³ Овај Закон у чл. 2, ст. 1 дефинише ауторско дело као „оригиналну духовну творевину аутора изражену у одређеној форми, без обзира на његову уметничку, научну или другу вредност, његову намену, величину, садржину и начин испољавања, као и допуштеност јавног саопштавања његове садржине“. Закон у чл. 9, ст. 1 прописује да је аутор физичко лице које је створило ауторско дело. Садржину ауторског права чине личноправна и имовинскоправна овлашћења. Аутор има право да економски искоришћава своје дело. У радње економског искоришћавања ауторског дела спадају, између осталог, и умножавање и стављање примерака ауторског дела у промет. Овлашћење на умножавање ауторског дела гарантује аутору искључиво право да репродукује своје дело на било који начин, у било којој количини, трајно или привремено. Са друге стране, аутор има искључиво право да другоме забрани или дозволи стављање у промет оригинала или умножених примерака свог дела, продајом или другим начином преноса својине.

Термин „стриминг“ се односи на процес преноса података који омогућава гледање филмова или серија, односно слушање музике без њиховог претходног потпуног преузимања. Да би репродукција садржаја била могућа подаци се временски ограничено смештају у меморију рачунара (тзв. кеширање). Након пуштања музике, филма или серије кеширане датотеке и информације се поново бришу. Подаци се, дакле, само привремено чувају у посредној меморији, такозваној кеш меморији. Међутим, као што је напред истакнуто,

¹³ Закон о ауторском и сродним правима, Сл. гласник РС, бр. 104/2009, 99/2011, 119/2012, 29/2016 - одлука УС и 66/2019).

аутор има искључиво право на умножавање свог дела, свеједно да ли се умножавање врши трајно или привремено.

Закон регулише и такозване суспензије искључивих права, тј. случајеве у којима је дозвољено искоришћавање туђег ауторског дела без дозволе аутора и без обавезе плаћања ауторске надокнаде. Између осталог, физичко лице може без дозволе аутора и без плаћања ауторске накнаде да умножава примерке објављеног дела за личне некомерцијалне потребе.¹⁴ Осим тога, привремено умножавање ауторског дела се такође може вршити без дозволе аутора и без плаћања надокнаде под следећим условима: умножавање је пролазно или случајно; умножавање чини саставни и битни део технолошког процеса; сврха умножавања је да омогући пренос података у рачунарској мрежи између два или више лица преко посредника, или да омогући законито коришћење ауторског дела и умножавање нема засебан економски значај.¹⁵ Ови услови морају бити кумулативно испуњени. Пролазно умножавање је ефемерно, тј. кратког трајања. Суд правде ЕУ је у предмету *Infopaq* (Ц-5/08) сматрао да је чин репродукције „пролазан ако је животни век чина репродукције ограничен на оно што је апсолутно неопходно да би релевантне техничке процедуре исправно функционисале, при чему овај поступак мора бити аутоматизован на такав начин да аутоматски брише чин репродукције када се испуни његова функција омогућавања спровођења таквог поступка“.¹⁶ Овај захтев је присутан у случају стриминга, и то код такозваног баферовања, пошто се копирани подаци аутоматски и одмах после обраде бришу и замењују новим подацима.¹⁷ Пролазно умножавање постоји и онда када није кратког века, али настаје случајно као део техничког процеса и као такво представља међукорак до стварне употребе заштићеног дела. Овај услов се може потврдити и за тзв. кеширање, пошто подаци ускладиштени у кеш меморији чине процес стримовања ефикаснијим.

Подаци који се копирају током стримовања чине саставни и суштински део техничког процеса. Као део процеса они служе за његово покретање и праве се само због овога.¹⁸

Следећи услов је да сврха умножавања треба да омогући пренос података у рачунарској мрежи између два или више лица преко посредника, или да омогући законито коришћење ауторског дела. У случају стримовања прва алтернатива не долази и узбир, јер се односи само на посреднике података. Друга алтернатива се односи на законито коришћење ауторског дела.

¹⁴ Чл. 46 Закона о ауторском и сродним правима.

¹⁵ Чл. 48 Закона о ауторском и сродним правима.

¹⁶ Пресуда Суда правде у предмету Ц-5/08 је доступна на: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=c-5/08>.

¹⁷ Wagner, K., *Streaming aus der Sicht des Endnutzers – noch Graubereich oder bereits tief schwarz?*, *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht (GRUR)* 9/2016, стр. 874.

¹⁸ Исто, стр. 878.

Коришћење ауторског дела је законито ако је носилац ауторских права дао сагласност за коришћење дела или ако је употреба дела ограничена законом. Међутим, поставља се одговорности корисника стримованих ауторских дела за чије коришћење носилац ауторских права није дао сагласност. У пресуди у предмету Ц-527/15 Суд правде ЕУ је истакао да „је главна одлика мултимедијалног плејера за његове потенцијалне купце та да су у њега претходно инсталирани тзв. *add-on* програми, услед чега треба сматрати да купац таквог плејера у начелу намерно и свесно прихвата бесплатну и неовлашћену понуду заштићених дела“.¹⁹ Дакле, када корисник стримује садржај чије коришћење није одобрено од стране носиоца ауторских права корисник је одговоран за повреду ауторских права само ако је свестан одсуства такве сагласности. У недостатку таквог сазнања, стриминг овог садржаја је обухваћен наведеним ограничењем ауторског права. Када корисник стримује на платформама као што су *Netflix*, *Amazon Prime Video*, *YouTube*, *Spotify* или *Deezer* корисник може веровати да је носилац ауторских права дао сагласност за коришћење његових ауторских дела. За случај да су провајдери ставили на располагање филмове или музичка дела без сагласности носилаца ауторских права, корисник не мора увек да има сазнања о овој незаконитости. У сваком случају, ова субјективна компонента се мора узети у обзир приликом утврђивања одговорности корисника.

4. Директива ЕУ 2019/790

Ступањем на снагу Директиве ЕУ 2019/790 у државама чланицама ЕУ је дошло до даљег усклађивања ауторских и сродних права посебно узимајући у обзир дигитално и прекогранично коришћење заштићеног садржаја. Директива је донета са циљем да побољша заштиту носилаца ауторских права посебно у односу на дељење ауторских дела на интернету без њихове сагласности. Поред тога, Директива има за циљ да побољша прикупљање накнаде носиоцима ауторских права за коришћење њихових дела, будући да су велики интернет портали као што су Гугл или Јутјуб имали користи од коришћења садржаја трећих лица а да за то коришћење нису плаћали надокнаду.

И поред великог значаја, нова Директива о ауторским правима је била предмет критике, посебно чл. 13 нацрта, који је у коначној верзији Директиве преточен у чл. 17. Интернет платформе које омогућавају својим корисницима да постављају садржај који је заштићен ауторским правима, такође треба да буду одговорне за отпремање заштићеног садржаја. Постављањем заштићеног садржаја корисник предузима његово јавно саопштавање, што се такође може приписати платформи. Оператер платформе се не може позвати на привилегију одговорности која је садржана у Директиви о е-трговини, већ је у обавези да са носиоцима ауторских права закључи уговор о лиценци.

¹⁹ Пресуда Суда правде ЕУ у предмету С-527/15, параграф 69.

Додељене лиценце се такође примењују и на отпремање садржаја од стране корисника платформе, под условом да ово отпремање није резултат комерцијалне активности. Ако није закључен уговор о лиценци, оператер платформе мора предузети пропорционалне и разумне мере да спречи неовлашћено отпремање од стране корисника. Директива не предвиђа изричито примену филтера за отпремање. Према чл. 17, ст. 4, тачка б Директиве 2019/790, платформа мора да обезбеди „недоступност одређених дела и других предмета заштите за које су носиоци права пружаоцима услуга дали релевантне и потребне информације“. Ово говори о „обавези“ носиоца права да сарађују са оператерима платформи које јавно саопштавају њихова ауторска дела.

Ако је оператер платформе испунио све услове из чл. 17, ст. 4, може се ослободити одговорности за јавно саопштавање дела заштићених ауторским правима без дозволе носиоца права. Приликом процене да ли је оператер платформе испунио обавезе из чл. 17, ст. 4 укључујући и начело пропорционалност узимају се у обзир између осталог природа, публика и обима услуга, као и расположивост одговарајућих и делотворних средстава и њихов трошак за пружаоце услуга.²⁰ Државе чланице морају да обезбеде услове да се корисници у свакој држави чланице могу позвати на изузетке или ограничења при стављању на располагање заштићеног садржаја путем интернета у облику цитата, критика, осврта, коришћења у сврхе карикатуре, пародије или пастиша.²¹

Нова Директива о ауторским правима обавезује оператере платформи да склапају уговоре о лиценци са носиоцима права како би заобишли велики технички напор имплементирања филтера за отпремање. Наиме, углавном само велике платформе су у стању да технички и правно имплементирају филтере за отпремање. То им даје јаку тржишну позицију да могу извршити притисак током преговора са носиоцима права како би закључили уговор о лиценци под њиховим условима. У супротном, платформе би се могле позвати на Директиву и филтрирати заштићени садржај носилаца права са којима није закључен уговор о лиценци.

Филтери за отпремање, ипак, не могу увек поуздано да открију да ли отпремљени садржај може да се користе или не, пошто још увек нису технички напредно развијени. Сlike, текстови или видео снимци такође могу бити обрисани грешком, иако не вређају туђа ауторска права.

5. Закључна разматрања

Интернет је претрпан стримовањем видео записа. За разлику од преузимања медија, крајњи уређај корисника такође прима датотеку жељеног видеа приликом стримовања, али се не чува трајно на рачунару гледаоца. Са чисто техничке тачке гледишта, дело заштићено ауторским правима се не

²⁰ Директива 2019/790, чл. 17, ст. 4 и 5.

²¹ Директива 2019/790, чл. 17, ст. 7.

репродукује директно и трајно на овај начин приликом стриминга, већ само привремено, краткотрајно и обично се само делимично чува у радној меморији корисника интернета док корисник не заврши гледање. Сачувани подаци или сачувани фрагменти се затим бришу из радне меморије или са чврстог диска.

Прописи о ауторским правима укључујући и наш Закон о ауторским и сродним правима предвиђају да аутор има ексклузивно право да репродукује своје дело или да га учини доступним јавности. Дакле, нема сумње да свако ко репродукује дело заштићено ауторским правима без сагласности носиоца ауторског права врши повреду ауторских права. Поред грађанскоправне одговорности, под одређеним условима постоји и кривичноправна одговорност због повреде ауторских права. Због тога се саветује опрез приликом дистрибуције видео записа и фотографија путем нпр. Фејсбука, Твитера и Јутјуба. Међутим, у вези са стримингом се намеће питање да ли и корисници, посебно бесплатних стриминг портала могу бити одговорни за повреду ауторских права. У правној теорији има доста расправа и различитих мишљења о томе како прописи о ауторским правима могу утицати на коришћење бесплатних стриминг портала и какве правне последице произилазе из тога. Већина теоретичара сматра да привремено складиштење садржаја заштићеног ауторским правима или његових фрагмената у радној меморији или на чврстом диску терминалног уређаја представља репродуковање тог садржаја. Другим речима, свако ко гледа видео снимак путем стриминга креира копију дела на свом крајњем уређају, без обзира да ли је датотека само привремено ускладиштена на рачунару у главној меморији док се гледа, а затим се аутоматски поново брише или само делимично постоји у малим деловима само за време гледања видео записа на рачунару. Ако је овај видео запис заштићен ауторским правима и гледаоцу видео снимка није дозвољено да га репродукује, резултат је да гледалац вређа заштићена права аутора.

Међутим, прописи о ауторским правима укључујући и наш Закон о ауторским и сродним правима у облику ограничења ауторских права предвиђају дозвољене привремене репродукције. Тако, привремено умножавање ауторског дела се може вршити без дозволе аутора и без плаћања надокнаде под следећим условима: умножавање је пролазно или случајно; умножавање чини саставни и битни део технолошког процеса; сврха умножавања је да омогући пренос података у рачунарској мрежи између два или више лица преко посредника, или да омогући законито коришћење ауторског дела и умножавање нема засебан економски значај. Отуда се намеће питање, да ли су репродукције које се дешавају током процеса стриминга обухваћене наведеним ограничењем ауторских права, па самим тим и дозвољене. Постоји мишљење да наведено ограничење ауторских права не обухвата случајеве стримовања из разлога што корисници бесплатних платформи за стриминг постижу економску корист када гледају видео записе. Наиме, они не морају да купују ДВД, блу-реј диск, накнаде за онлајн видео продавнице или одлазак у биоскоп. Ипак, доминантно је мишљење да у чину

репродукције који је резултат стриминга се не може видети економски значај. Поред тога, постоји мишљење да се наведено ограничење не може применити ако за садржај коме се приступа није прибављена сагласност носиоца ауторског права. Ипак, и овај аргумент се одбацује из разлога што корисник интернета нема обавезу да истражује законитост садржаја стриминга који је доступан. У крајњем случају, физичким лицима је дозвољено да направе једну копију за приватну употребу. Дакле, корисник интернета није у обавези да истражује да ли је стрим легалан. То је обавеза провајдера.

*Sonja Lučić, Ph.D., Associate Professor
Faculty of Law, University of Kragujevac*

VIDEO STREAMING SERVICES AND COPYRIGHT

Summary

The Internet plays an important role in private and professional life. The so-called "streaming" has appeared in the entertainment sector in recent years, which brings numerous advantages, especially for users. Namely, films and series no longer have to be watched only on television. The Internet offers numerous portals that allow users to watch movies and series wherever and whenever they want. However, streaming creates a number of problems for authors, as there are many streaming portals that offer film and music works online without their consent. There is no doubt that the operators of such sites are infringing copyright. But what about users who just watch these illegal movies and series?

The answer to this question was given by the Court of Justice of the EU in case C-527/15. In its ruling, the court pointed out that the streaming of films offered on the Internet without the consent of the copyright holder is not covered by the restriction on temporary reproductions, provided that the users knew that the work was made available on the Internet without authorization or this was clearly recognizable to them. This interpretation of copyright restrictions on temporary reproductions favors copyright holders. On the other hand, the requirement of "obviousness" partially protects the interests of users so that they do not have to fear potential copyright infringements every time they watch a movie on the Internet.

Key words: *streaming; copyright; Internet.*

Литература

- Ariyaratna, L., *Streaming of Digital Content and Right of Reproduction in Australia: A Dubious Matter for End-Users*, European Intellectual Property Review (EIPR), no. 41(2)/2019.
- Galetzka, C., /Stamer, E., *Streaming – aktuelle Entwicklungen in Recht und Praxis – Redtube, kinox.to & Co.*, Multimedia und Recht (MMR), no. 5/2014.
- Директива ЕУ 2019/790: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/790/oj>.
- Закон о ауторском и сродним правима, Сл. гласник РС, бр. 104/2009, 99/2011, 119/2012, 29/2016 - одлука УС и 66/2019).
- Mengna, L., *Copyright issues related to reproduction rights arising from streaming*, The Journal of World Intellectual Property, no. 5-6/2020.
- Пресуда Суда правде у предмету Ц-527/15: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-527/15>.
- Пресуда Суда правде у предмету Ц-5/08: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=c-5/08>.
- Stolz, A., *Rezipient = Rechtsverletzer...? – (Keine) Urheberrechtsverletzung durch die Nutzung illegaler Streaming-Angebote*, Multimedia und Recht (MMR), 2013.
- Wagner, K., *Streaming aus der Sicht des Endnutzers – noch Graubereich oder bereits tief schwarz?*, Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht (GRUR), no. 9/2016.